

**Інформація
про наукову діяльність
Науково-дослідного інституту українознавства за 2018 рік**

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності вищого навчального закладу або наукової установи

а) коротка довідка про наукову установу

Науково-дослідний інститут українознавства – наукова установа, створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 року № 671-р «Про утворення Науково-дослідного інституту українознавства» на базі Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії, ліквідованого 20 листопада 2014 року;

Основні напрями діяльності: виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень; освітньо-наукова діяльність на третьому рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня доктора філософії в аспірантурі та поза аспірантурою відповідно до ліцензії (спеціальність 032 - історія та археологія); розвиток українознавства як основи формування світогляду українського народу, піднесення рівня громадянської та національної свідомості суспільства, як базових засад ідеології та політики суспільного розвитку й державотворення України; науково-аналітичне сприяння розвитку та удосконаленню основ гуманітарної політики держави.

б) науково-педагогічні кадри (стисла аналітична довідка за останні 4 роки):

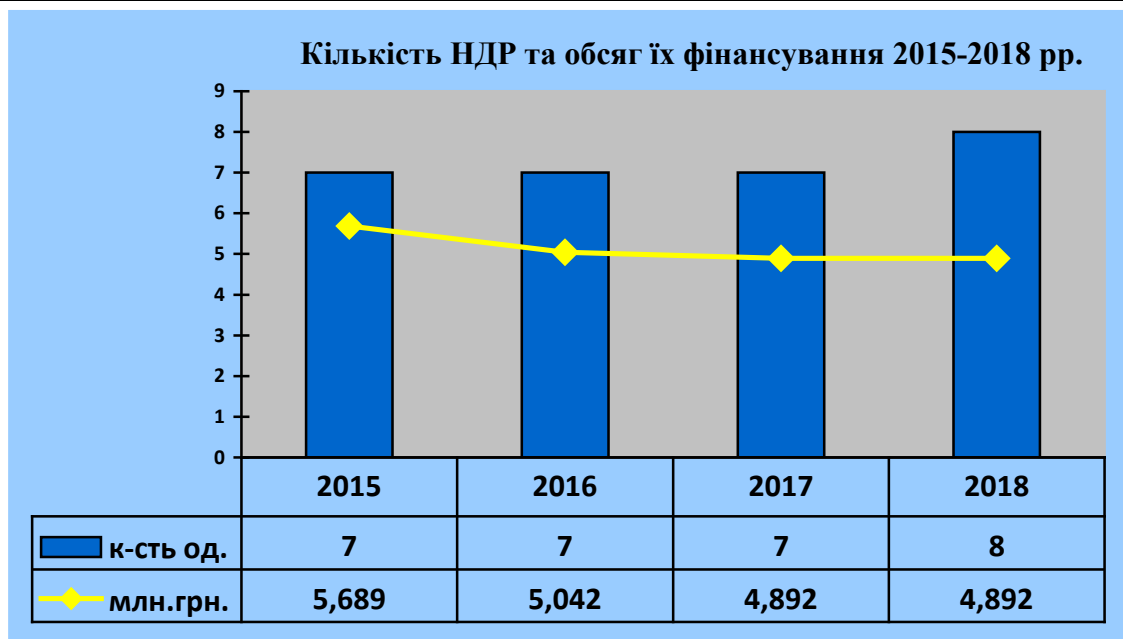
Спостерігається тенденція до зменшення кількості наукових кадрів, які мають диплом кандидата наук (доктора філософії). В порівнянні з 2017 р. кількість докторів філософії зменшилася на 11,2%. Молоді науковці до 35 років становлять 25,6% від загальної чисельності науковців. 72,7% молодих науковців мають ступінь кандидата наук. Також зменшилась кількість наукових співробітників, що мають ступінь доктора наук на 50%. В порівнянні з 2017 р. на 27% зменшилася кількість молодих науковців (до 35 років), а кількість дослідників віком від 35 до 45 років – на 12%. Середній вік виконавців науково-дослідних робіт 44 роки.

	2015	2016	2017	2018
Усього наукових співробітників	63	55	56	43
Доктори наук	5	5	4	2
Доктори наук (за сумісництвом)	0	2	0	0
Кандидати наук	25	24	27	20

Кандидати наук (за сумісництвом)	0	0	0	4
Член-кор. НАНУ	1	1	1	0
Професори	3	5	2	0
Доценти	1	1	1	1
Старші наукові співробітники	1	1	0	0
Молоді науковці:				
Доктори наук	0	0	0	0
Кандидати наук	10	8	8	8

в) кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за останні роки

Категорія Робіт	2015		2016		2017		2018	
	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.
Фундаментальні	5	4132,433	7	5042,040	7	4892,400	8	4892,400
Прикладні	2	1556,372	0		0	0	0	0
Господогвірні	0	0	1	120,0	1	120,0	1	172,9

г) кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських дисертацій – 0;

кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій – 0;

кількість захищених дисертацій – 2.

II. Результати фундаментальних досліджень у галузі суспільних і гуманітарних наук, зокрема наукові досягнення світового рівня

а) важливі результати за усіма закінченими у 2018 році

фундаментальними НДР, які виконувались за рахунок коштів державного бюджету

1) Україна перед гуманітарними викликами та загрозами сучасності: соціально-філософський аналіз.

Науковий керівник – Терлецький Віталій Михайлович, канд. філос. наук, заступник директора НДГУ.

Обсяг фінансування: за повний період – 1470,110 тис. грн., зокрема на 2018 р. – 500,065 тис. грн.

Науковий результат: створено типологію глобальних небезпек, загроз, ризиків і викликів в гуманітарній сфері України. Проаналізовано динаміку українського населення на території Криму в історичній ретроспективі. Доведено, що політична суб'єктність України стає вирішальним фактором для виокремлення культурно-історичного розвитку України і включення його в світовий цивілізаційний процес; виявлено, що дослідження сучасних гуманітарних викликів передбачає доповнення традиційної методології цивілізаційного аналізу як елементами геополітичного дискурсу, так і релевантними методами соціально-філософського аналізу. Проаналізовано реалізацію латентних державницьких устремлінь українського народу в різноманітному складі державних утворень, виявлено геополітичний фактор в боротьбі української нації за власну державність, визначено роль громадянського суспільства у виявленні гуманітарних небезпек сучасної України. Прояснено методологічний статус, меж застосування та прогностичної потуги моделювання у гуманітарних та соціальних науках, умови можливого застосування філософії як дескриптивної аналітики явищ, що моделюють стратегії переходу від дескриптивної аналітики до нормативних експлікацій. Визначено новий підхід до дослідження ноосферної думки в українському та європейському дискурсі при осмисленні сучасних гуманітарних проблем, застосування ноосферного підходу в сучасній глобальній гуманітаристиці, розкрито соціогуманітарні пріоритети української ноосферної думки. Показано, що соціальні та економічні інститути західної української діаспори неодноразово доводили свою здатність розв'язувати складні гуманітарні проблеми, і такий досвід може бути плідним для сучасної України.

Новизна отриманих результатів полягає в амбівалентності поняття «гуманітарна сфера» у вітчизняному дискурсі. Розкрито концептуальні зрушення в геополітичній свідомості українців. Виділено кілька етапів становлення громадянського суспільства в сучасній Україні та розглянуто взаємодію держави і громадянського суспільства на кожному з цих етапів. Запропоновано методіку аналізу ймовірності виникнення загрози етнічних автономій у прикордонному просторі України на основі дослідження негативного досвіду Криму. Доповнено положення про українську діаспору як потенційного фактора інвестицій в Україну та потужного іміджмейкера країни на міжнародній арені. Досліджено можливості використання методів моделювання в дескриптивній аналітиці гуманітарних викликів та загроз сучасності. Виявлено вплив українського ідейного досвіду на розв'язання глобальних гуманітарних проблем, а також засвоєння досвіду демократичного світу у розв'язанні подібних проблем.

Науковий рівень та значимість отриманих результатів полягає в комплексному і систематичному дослідженні небезпек і ризиків у гуманітарній сфері України, що спирається на міждисциплінарну методологію. Реконструкції сучасних культурно-цивілізаційних концепцій розвитку суспільства виявила проблему «невідомості» України в інтелектуального просторі західного світу.

Практичне застосування: результати НДР можуть бути використані фахівцями в галузі освіти і науки: для вдосконалення або створення нових курсів і дисциплін, що торкаються гуманітарних проблем сучасності. Також можливо використання результатів для органів законодавчої та виконавчої влади стосовно локалізації та мінімізації небезпек та загроз у гуманітарній сфері.

2) Гуманітарні аспекти воєнно-політичної кризи в Криму та Донецькому краї.

Науковий керівник – Газізова Олена Олександрівна, канд. іст. наук.

Обсяг фінансування: за повний період – 1626,314 тис. грн., зокрема на 2018 р. – 580,352 тис. грн.

Науковий результат: сформульовано концептуальні підходи військово-політичного конфлікту в Криму та на Донбасі як закамуфльовану під протистояння різних культурно-світоглядних ідентичностей військово-політичну агресію. З'ясовано соціальне, національне та ідейно-психологічне підґрунтя інформаційно-гуманітарної агресії Росії, культурної деструкції, світоглядних деформацій та етнічної інженерії на окупованих територіях. У результаті контент-аналізу деструкції українського культурно-освітнього простору показано реалізацію технологій гібридної війни в гуманітарній політиці на окупованих регіонах. Докладно проаналізовані історичні, соціальні, національні та ідейно-психологічні фактори інформаційно-гуманітарної агресії Росії, світоглядних деформацій на окупованих територіях. Виявлено соціокультурні передумови кризи в Криму та Донецькому краї, а саме: системна русифікація, синдром українозневажання, домінування та лобювання російських ідей, недостатня підтримка українських та кримськотатарських організацій, залежність від російської пропаганди, консервування радянських цінностей та слабка увага до політики пам'яті.

Новизна отриманих результатів: розглянуто основні тенденції руйнування історичної пам'яті та українського культурно-освітнього простору як передумову військової російської агресії. На основі аналізу культурно-освітнього простору окупованих територій в процесі переорієнтування їх на стандарти «руського мира» виділено ризики для гуманітарної політики України. За результатами дослідження підготовлено чотири експертно-аналітичні матеріали, які адресовані органам державної влади і в яких запропоновані механізми розв'язання чи мінімізації сучасних гуманітарних ризиків в Україні.

Науковий рівень та значимість отриманих результатів полягає в тому, що вперше узагальнено досвід гуманітарної політики України на етапі новітнього державотворення, зроблено аналіз гуманітарної кризи в Криму та Донбасі, сформульовані принципи, засади й ключові елементи оновленої моделі

гуманітарної політики України, здатної нейтралізувати наявні кризові явища та сформувані ефективну гуманітарну складову національної безпеки держави.

Практичне застосування: результати дослідження можуть використовуватись в органах державної влади, які законодавчо визначають і практично реалізують гуманітарну політику України. В освітньо-виховному та у навчальному процесах при розробці планів та навчальних програм для спеціалістів та магістрів з українознавства, міжнародних відносин, історії України, журналістики.

б) найважливіші наукові результати, отримані в результаті виконання перехідних науково-дослідних робіт:

3) Етнокультурні процеси в Україні (1985-2017).

Науковий керівник – Баран Володимир Данилович, д-р. іст. наук, проф.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 658,000 тис. грн.

Науковий результат: обґрунтовано закономірності зміни підходів до наукового дослідження генези українського народу та сучасних етнокультурних процесів в умовах кризи комунізму. Концепція зміни суспільно-історичних умов етнічної та культурної самоідентифікації громадян у період трансформації УРСР в суверенну державу. Теоретична модель зміни напрямку етнокультурних процесів в Україні (1985–1993 рр.).

Новизна отриманих результатів полягає в зіставленні з наявним доробком вітчизняних та зарубіжних вчених. На відміну від археологічних, краєзнавчих, історіографічних тощо досліджень, вперше розроблено концепцію зміни суспільно-історичних умов етнічної та культурної самоідентифікації громадян у період трансформації УРСР в суверенну державу, побудовано модель зміни напрямку етнокультурних процесів в Україні досліджуваного періоду, а також вперше обґрунтовано тезу про закономірності зміни підходів до наукового дослідження генези українського народу та сучасних етнокультурних процесів в умовах кризи комунізму.

Науковий рівень та значимість полягає насамперед у своєрідності методичних підходів розгляду етнокультурних процесів, притаманних останньому етапу існування СРСР, разом з етнокультурними процесами в українському суспільстві періоду становлення і подальшого розвитку незалежної України в їх нерозривній послідовності.

Практичне застосування: результати дослідження можуть використовуватись у науковій галузі з метою поглибленого вивчення українознавчої проблематики. Матеріали досліджень можуть бути використані в освітньо-виховному та у навчальному процесах ЗНЗ (при викладанні історії України та українознавства), а також у ЗВО (при викладанні курсів етнології, археології, історії української культури, політичної історії України, історії України).

4) Структури українського повсякдення ранньомодерної доби

Науковий керівник – Ворончук Ірина Олексіївна, д-р. іст. наук., доц.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 590,714 тис. грн.

Науковий результат: було опрацьовано 7 актових книг загальним обсягом

близько 8 тис. аркушів рукописних документальних текстів та підготовлено 4 др. арк. документального матеріалу. Досліджуваний матеріал структурований за такими параметрами: типологія загальноповсякденної харчової продукції; номенклатура видів тогочасного одягу; термінологічні словники медичних понять та поіменний перелік медиків, які практикували на Волині в досліджуваний період.

Новизна отриманих результатів полягає у поєднанні історико-антропологічного, міждисциплінарного й мікроісторичного підходів до дослідження української повсякденності малодослідженої ранньомодерної доби. Це дає змогу провадити аналіз людської життєдіяльності в усій її розмаїтості та водночас фокусувати увагу на соціальних групах і зв'язках: родинно-свояцьких, клієнтельних, професійних та ін.

Науковий рівень та значимість результатів: вперше у вітчизняній історичній науці розроблено методику відбору та опрацювання документального матеріалу щодо українського повсякдення ранньомодерної доби. З метою структурування віднайденого документального матеріалу створено і регулярно наповнюються бази даних за конкретними аспектами дослідження (номенклатура харчів, одягу, медична термінологія).

Практичне застосування: результати дослідження поглиблюють знання про щоденне життя людей ранньомодерної доби, що можуть бути використані в освітньому процесі для написання учнівських та студентських робіт. У ЗВО ці результати можна використовувати для розробки навчальних програм і курсів з дисциплін історичного, філологічного, філософського та культурологічного напрямів.

5) Українське пограниччя як соціокультурний феномен.

Науковий керівник – Овсіюк Оксана Володимирівна, канд. іст. наук.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 749,955 тис. грн.

Науковий результат: класифіковано та систематизовано першоджерельний матеріал, зібраний в експедиціях та архівах. Створено робочу базу даних на основі класифікованих та систематизованих першоджерельних матеріалів. Соціоантропологічний підхід дозволив сфокусувати увагу на людині (спільноті), що перебуває в умовах пограниччя, зокрема через дослідження поведінкових моделей людини в екстремальній ситуації порубіжжя. Створено типологію порубіжних ситуацій в культурному ландшафті, який перебував/ває в екстремальній ситуації. Зокрема, досліджено проблему «іншування» в Україні та на пострадянському просторі, яка особливо загострюється в умовах кризових ситуацій. Досліджено етнокультурні зв'язки спільнот україно-польського пограниччя, які перебувають в ситуації перманентної потенційної напруги. Основний фокус уваги зосереджений на щоденних практиках та співжитті мультиконфесійних спільнот у Східній Польщі та Західній Україні. Створено типологію порубіжності в середовищі міської та сільської локальних спільнот. Зокрема, досліджено кордон між мегаполісом та передмістям, а також встановлено різні типи реальних та уявних кордонів та порубіжних ситуацій, в яких перебуває міська спільнота (Case study: м. Ірпінь).

Новизна отриманих результатів полягає у дослідженні пограниччя як багатоаспектного соціокультурного феномену. Для дослідження пограниччя

застосовується соціоантропологічний підхід, який дає змогу розглянути досліджувані спільноти у ширшому культурному та соціальному контексті. Увага дослідників зосереджена не лише на територіальному аспекті пограниччя, а вивчає межовість в історичному часі та культурних практиках різних соціумів.

Науковий рівень та значимість результатів. Вперше у вітчизняній науці досліджуються не лише особливості взаємостосунків порубіжних етнічних та національних агентів, а й соціокультурний контекст виникнення та специфіка функціонування всієї різноманітності порубіжних зон в Україні (географічних, політичних, культурних, часових).

Практичне застосування результатів дослідження полягає у широкому використанні напрацювань вчених у подальшій науковій роботі, зокрема при підготовці монографій, статей, організації наукових заходів, розробці лекційних курсів для вищих та загальних навчальних закладів освіти.

б) Історичний досвід українських збройних формувань ХХ ст. в контексті сучасної російської агресії

Науковий керівник – Фешовець Олег Васильович, канд. філос. наук.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 524,812 тис. грн.

Науковий результат: проведено порівняльний аналіз процесів становлення, трансформації та розбудови українських національних збройних сил із збройними силами інших країн. Проаналізовано становлення ЗС європейських країн, визначено вплив цих процесів на сучасність, зокрема на воєнні події на Сході України. Особлива увага при цьому зосереджувалася на найменш вивчених моментах української військової історії, а саме на формуванні збройних сил УНР, ЗУНР, Повітряних сил України. Визначено здобутки і прорахунки української воєнно-політичної та військово-історичної думки ХХ ст. Проаналізовано погляди та стратегічні плани керівництва УНР та ЗОУНР, етапи вступу німецьких та австро-угорських військ в Україну під час перебігу військових операцій 1918-1919 рр., їх ефективність в ході планування та проведення операції. Досліджено архівні документи та матеріали колишніх Прикарпатського, Одеського та Київського військових округів. На основі архівних джерел відтворюються особливості формування об'єднань, з'єднань та частин Дальньої стратегічної авіації у складі збройних сил СРСР та України, описано структуру та склад усіх повітряних армій, з'єднань і військових частин стратегічної авіації що перебували на території України протягом 1945–2004 років.

Новизна отриманих результатів: вперше в українській історіографії проводиться комплексне дослідження воєнно-політичної та військової історії України ХХ ст., аналізуються важливі військові події на території України, їхній перебіг, специфіка та вплив на боротьбу за незалежність України. Водночас ці процеси досліджуються в широкому світовому контексті. До наукового обігу введені документи і матеріали, які дозволяють відтворити воєнно-політичну та військову історію України ХХ ст., особливо тих її тем, які не були належно досліджені (наприклад, структури та особливості формування війська в Україні періоду боротьби за незалежність, створення угруповання Радянської Армії на території України, яке 1992 року перетворилося на

Збройні Сили України тощо).

Науковий рівень та значимість результатів. Вперше досліджуються та закладаються підстави для подальшого вивчення військових аспектів українознавства, які до цього часу перебували фактично поза увагою дослідників. Послідовне втілення виробленого методологічного підходу в межах теми матиме вплив на механізм формування сучасної військової політики України як держави, що повинна відіграти важливу роль у забезпеченні безпеки в Європі.

Практичне застосування: результати дослідження мають перспективу використання при розробленні державної стратегії військово-політичної безпеки України та національного законодавства в цій царині. З її урахуванням підвищується ефективність діяльності держави загалом, так і Збройних Сил України зокрема. Результати дослідження можуть бути використані також політичним та військовим керівництвом держави для військово-патріотичного виховання курсантів та особового складу.

7) Когнітивно-інформаційний та етносеміотичний виміри українського словесно-культурного Тексту.

Науковий керівник – Ціпко Анатолій Валентинович, д-р. філол. наук.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 644,251 тис. грн.

Науковий результат. Розширено інструментарний та методологічний потенціали для українознавства завдяки когнітології. Окреслено комунікативно-сповісне поле як міждисциплінарна сфера застосовності когнітивістики до українознавчих досліджень. Описано практичні формовияви текстового імперативу людських поведінкових механізмів в умовах «інформаційної війни». Виявлено характерні риси сприйняття когнітивно-інформаційних та етносеміотичних вимірів українськості.

Новизна отриманих результатів. Вперше в інструментарне та функціональне поле українознавства запроваджено поняття «текстуалія», що дає змогу висвітлити інформаційно-сміслові співвідношення поміж «книжно-писаними» та «усними» чинниками давньоукраїнського текстотворення. Поняття «текст» окреслено як структурне поле для масштабової та засяжної характеристики тяглості культуротворення як невинного процесу виокремлення творчих дій.

Науковий рівень та значимість результатів. Розроблені інструментарні та термінологічні пропозиції постають обґрунтованими мінімоделями, готовими для застосування у межах розроблюваної НДР, вони також можуть бути взятими до арсеналу наукових розробок у текстотворчих, когнітивно-інформаційних, ширше – культурологічних та людинознавчих дослідженнях.

Практичне застосування результатів дослідження насамперед стосується подальшої наукової роботи в царині українознавства, зокрема при підготовці монографій, статей, організації наукових заходів. Також їх можна використати при розробці навчальних програм і курсів з дисциплін філологічного історичного, культурологічного, журналістського напрямів.

8) Світоглядні та соціальні аспекти виникнення конфліктних ситуацій в

українському суспільстві: історичні передумови, сучасний досвід та стратегії подолання.

Науковий керівник – Соболева Олена Володимирівна, канд. іст. наук.

Обсяг фінансування: на 2018 рік – 602,134 тис. грн.

Науковий результат. За методикою глибинного напівструктурованого інтерв'ю проведено опитування серед вимушених переселенців та представників українського волонтерства на предмет конфліктогенних ситуацій в сучасному українському суспільстві. Здійснено аналіз електронних ЗМІ в контексті соціального напруження і конфліктних ситуацій. Запропоновано ряд інтерпретацій досвіду переживання різних кризових явищ в ХХ ст. Виявлена кореляція між сучасними кризовими явищами та їх історичними інтерпретаціями.

Новизна отриманих результатів. На відміну від традиційних досліджень сучасних кризових суспільних ситуацій, які зосереджуються переважно на політичному вимірі конфлікту, вперше увага фокусується на комплексному аналізі впливу суспільно-політичного конфлікту на різні верстви українського суспільства. Така методологічна настанова дає змогу в більшому масштабі розглянути різні виміри соціальної адаптації до кризи та культурних трансформацій. Історичні інтерпретації подій першої половини ХХ ст., зокрема травматичного досвіду депортації різних спільнот (кримських татар, греків, німців, болгар) до Середньої Азії, засвідчили, що стратегії й тактики виживання в умовах державних репресій, а також традиції історичної пам'яті, мають безпосередній вплив на розуміння сучасної специфіки психології українського суспільства.

Науковий рівень та значимість результатів. Поєднання різноманітних методологічних підходів і методик (методи усної історії та етнографії (глибинного інтерв'ю), нормативного аналізу, соціолінгвістики, історичної антропології, контент-аналізу) у вивченні окремих питань дослідження дозволив на належному рівні проаналізувати значний масив наукової літератури, а також зібрати велику кількість джерел, які стосуються українського суспільства, що перебуває в умовах конфлікту.

Практичне застосування результатів дослідження можливе при формуванні і розробленні державної стратегії з подолання наслідків конфліктних ситуацій в українському суспільстві. Також вони можуть бути використані в науковій і освітній сферах при підготовці монографій, статей, організації наукових заходів, розробці лекційних курсів для вищих та загальних навчальних закладів освіти.

III. Розробки, які впроваджено у 2018 році за межами ВНЗ або НУ.

№ з/п	Назва та автори розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого результату; переваги над аналогами, економічний соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано ВНЗ/науковою установою від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи
-------	--------------------------	--	--	------------------------	--

					тощо)
1.	Повсякденне життя мешканців військового містечка у пострадянській Україні (О.Овсіюк)	Окреслено важливі аспекти повсякденного життя закритого військового містечка, які дають уявлення про специфіку світогляду і цінностей родин українських військових.	Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32	Угода про співробітництво і взаємодопомогу від 24 червня 2016 р. № 15	Використовується на історичному факультеті викладачами кафедри історії та культури України, зокрема у курсах: «Методика викладання українознавства».
2	Методичні рекомендації з проблематики викликів та загроз сьогодення для студентів медичних спеціальностей (Коцюба М.П.)	Продемонстровано широкий спектр сучасних викликів і небезпек у гуманітарній сфері. Визначені роль і прогностичний потенціал методу моделювання в гуманітарних і соціальних науках.	Національний медичний університет імені О.О.Богомольця, Міністерство охорони здоров'я України, 01601, м. Київ, бул. Т.Шевченка 13	Довідка про впровадження від 13.03.2019 р.	Впроваджено у навчальний процес на кафедрі філософії, біоетики та історії медицини під час викладання курсів "Філософія" і «Політологія».
3	«Я і Україна». Навчальна програма з курсу українознавства для суботніх та недільних шкіл українського зарубіжжя (Ціпка А.В., Бойко Т.І., Газізова О.О., Краснодемська І.Й., Хоменко О.А., Бойко С.М.)	Зміст програми спрямований відкрити дітям і молоді за кордоном найяскравіші сторінки історії й культури України, які на основі достовірних архівних джерел, поетичної і прозової української літератури, пісенної творчості, здобутків у сфері мистецтва, спорту, кулінарної справи доводять значимість українців у світовій цивілізації та культурі й надихають бути гідними своїх предків, вчать берегти незалежність і самостійність України, захищати її інтереси на світовому рівні.	Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Міністерство освіти і науки України, 03035 м. Київ, вул. В.Липківського 36	Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 14.12.2018 №22.1/10-6648	Програма розроблена відповідно до наказу МОН України від 17.08.2016 № 989 «Про затвердження Плану заходів Міністерства щодо підтримки закордонних українців у сфері загальної середньої освіти на 2016-2020 роки» і рекомендована Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 28.02.2019 № 1/11 – 2082).
4	Високомобільні десантні (Аеромобільні) війська України.	Вперше в українській та світовій історіографії на	Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана	Довідка про впровадження від 11.03.2019	Використовується в навчальному процесі викладачами та

	1991-2017. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2018. (Слободянюк М.В., Фешовець О.В.)	основі архівних джерел відтворюються особливості формування з'єднань і частин Збройних Сил України.	Петра Сагайдачного 79012, м. Львів, вул. Героїв Майдану, 1		курсантами НАСВ.
5	Методичні рекомендації з проблематики сучасних гуманітарних викликів та загроз для неурядової організації (Буцикін С.С.)	Продемонстровано комплексний і системний характер сучасних гуманітарних викликів, запропонована міждисциплінарна методологія їх аналізу в контексті сучасної геополітичної ситуації в світі.	Громадська організація «Недержавний аналітичний центр «Українські студії стратегічних досліджень»	Довідка про впровадження від 05.02.2019, № 33.	Результатом впровадження даного наукового продукту є розроблення громадських ініціатив та проєктів, просвітницьких заходів спрямованих на посилення ролі військово-патріотичного виховання, сприятимуть розширенню аналітичної роботи у воєнній тематиці.
6	Експертні матеріали, що підготовлені у результаті розробки НДР «Гуманітарні аспекти воєнно-політичної кризи в Криму і Донецькому краї» (Іванець А.В.)	Інформаційно-аналітичні матеріали, присвячені стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України	Громадська організація «Союз вимушених переселенців», м. Київ, вул. Мілютенка 18, к.140	Довідка про впровадження від 08.01.2019.	Результатом впровадження даного наукового продукту є розроблення громадських ініціатив та проєктів, спрямованих на адаптацію вимушених переселенців з тимчасово окупованих територій, а також розробка якісного інформаційно-наукового продукту, спрямованого на нейтралізацію російських пропагандистських матеріалів.

IV. Список наукових праць, опублікованих та прийнятих редакцією до друку у 2018 році у зарубіжних виданнях, які мають імпакт-фактор

№ з/п	Автори	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки)
-------	--------	--------------	---------------------------------------	---

				роботи)
Статті				
1	Buyskykh J.	Forgive, Forget or Feign: Everyday Diplomacy in Local Communities of Polish Subcarpathia.	Journal of Global Catholicism	2018, Vol. 2: Iss. 2, pp. 56-86.
2	Кононенко А.	Необхідність інформаційного дослідження національних ідентитетів українства.	East European Scientific Journal	2018, № 11 (38), Part 4, pp. 4–8.
3	Ільчишин С.	Історіографія культурно-освітніх процесів на Галичині та Волині в міжвоєнний період (1921 – 1939 pp.).	The scientific heritage	2018, № 25, Part 1, pp. 32-35.
4	Ільчишин С.	Організація «Просвіта» та «Рідна школа» як інструмент боротьби проти неписьменності населення західноукраїнських земель в міжвоєнний період.	Norwegian Journal of development of the International Science	2018, № 20, Part 2, pp. 29-35.
5	Ільчишин С.	Реакція влади на антипольську діяльність ОУН та її юнацтва у 1933 році за матеріалами історіографії та періодики.	Znanstvena misel journal	2018, № 20, V.1, pp. 23-28.
3	Chyrkov, O.	Ethnic Factor in the Preconditions and Consequences of the Aggression of the Russian Federation against Ukraine. In: Hai-Nyzhnyk P., Chupriy L., Fihurnyi Y., Krasnodemska I., Chyrkov O. (2018). Aggression of the Russian Federation against Ukraine: ethnonational dimension and civilizational confrontation. Saarbrücken		Lambert Academic Publishing., pp. 8–61.
Статті, прийняті редакцією до друку				
1	Buyskykh J.	In Pursuit of Healing and Memories: Cross-Border Ukrainian Pilgrimage to Polish Shrine (passes through double-blind peer-reviewing).	Journal of Global Catholicism	
2	Buyskykh J.	Confessional Communities as Communities of Memory: Greek Catholics of Biały Bór and Orthodox of Włodawa // Catholic Religious Minorities in the Times of Transformation. Comparative Studies of Religious Culture: Poland/Ukraine. (passes through double-blind peer-reviewing).	Peter Lang Publishing. Warsaw	
3	Кононенко А.	Національне відродження етносів в сучасному глобалізованому світі.	Colloquium-journal	

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених (коротко описати діяльність Ради молодих учених тощо).

Серед молодих науковців у 2018 р. були переможці конкурсів наукових

проектів, лауреати премій. Зокрема, О.В. Овсіюк була нагороджена премією Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України – міста-героя Києва – 2018 р. в номінації «Наукові досягнення». У 2018 р. організовано та проведено Другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему Imaginary Borderlands: ‘Othering’ and ‘Domestic Others’ on Post-Soviet Frontiers («Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських фронтах»). Цільова група семінару охоплювала молодих учених з різних академічних дисциплін та громадських активістів (12 учасників) з України, Польщі, Словаччини, Росії, Великобританії та Німеччини. Крім того, у роботі воркшопу взяли участь троє лекторів (Польща, Великобританія, Японія) та четверо дискутантів (США, Німеччина, Україна) (21-22 червня 2018 р.).

Також молоді вчені НДІУ були співорганізаторами IV Всеукраїнського науково-теоретичний семінару «Життя “по-радянськи”: проблеми вивчення та інтерпретації». (26-27 квітня 2018 р.).

Також у 2018 р. молоді вчені НДІУ були співорганізаторами V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Європейська інтеграція України: гуманітарно-правові та інституційні механізми». (6 листопада 2018 р.)

Впродовж 2018р. молоді науковці Інституту опублікували 22 наукові статті, з них 3 статті у зарубіжних виданнях, виступили з 18 доповідями на міжнародних, всеукраїнських конференціях, круглих столах, симпозіумах та інших наукових заходах. У 2018 р. в журналі «Українознавство» продовжувала наповнюватися статтями запроваджена молодими вченими рубрика «Платформа наукових ініціатив».

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях (відсоток від загальної кількості студентів)	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ або науковій установі	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ або установі після закінчення аспірантури
2015	0	27	1%
2016	0	16	0%
2017	0	18	0%
2018	0	11	0%

Внутрішніми стимулюючими заходами та відзнаками

Моральним заохоченням за успіхи досягнуті в науково-дослідній роботі є подяки, дипломи та грамоти.

VI. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками.

Відділ історичних студій досліджує передумови, зміст, цілі, характер, напрями і форми встановлення демократії як форми суспільного ладу, а також вивчає механізми розв’язання національних та державотворчих проблем в Україні впродовж ХХ – початку ХХІ ст.

Відділ історичних пам'яток досліджує структуру українського повсякдення ранньомодерної доби.

Відділ української етнології досліджує основні тенденції формування українського етносу в контексті динаміки етнокультурних процесів європейських народів.

Відділ культурологічних досліджень працює в рамках наукової дисципліни соціальна антропологія, вивчає феномен українського пограниччя.

Відділ філософії та геополітики досліджує виклики та загрози у гуманітарній сфері України в їхньому зв'язку з геополітичною позицією держави, культурно-цивілізаційним вибором українського народу, постійними змінами в інформаційному та освітньому просторі сучасного глобалізованого світу.

Відділ освітніх технологій та популяризації українознавства розробляє програму з українознавства для суботніх та недільних шкіл; забезпечує освітні контакти з українською діаспорою, змістовно наповнює та впроваджує українознавчу складову в системі середньої освіти.

Відділ української філології досліджує взаємодію усної та писемної словесності в давньо- та середньовічному українському соціокультурних контекстах, динаміку формування національної ідентичності у протистоянні імперській ідентичності у соціокультурних процесах ранньомодерної доби.

Відділ інформаційного забезпечення та наукових комунікацій організовує збір інформації в електронному вигляді згідно з установленим порядком, впроваджує телекомунікаційні технології, системи баз даних з метою інформатизації діяльності структурних підрозділів Інституту. Забезпечує редагування і випуск паперового та електронного варіантів квартальника «Українознавство», забезпечує своєчасне оновлення інформації на офіційному сайті Інституту.

Відділення «Центр українських військових традицій та патріотичного виховання» досліджує воєнно-політичну та військову історію України ХХ ст., враховуючи досвід протидії «гібридній» війні як формі агресії.

Відділення «Гуцульщина» здійснює краєзнавчі дослідження Гуцульського історико-етнографічного регіону України та польові краєзнавчі дослідження Верховинщини з метою збереження культури надбань Гуцульщини як невід'ємної складової української національної спадщини.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями.

В Інституті співробітництво із закордонними організаціями здійснюється через особисті контакти наукових співробітників та міжнародні проекти наукових відділів. Із 15 березня до 15 травня 2018 р. с.н.с. відділу історичних студій, к.і.н. Т. Шевченко була стипендіаткою фонду Королеви Ядвіги в Ягеллонському університеті (Fundusz Królowej Jadwigi Uniwersytetu Jagiellońskiego), м. Краків (Польща). Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту та встановлення наукових контактів з польськими та європейськими фахівцями з історії України та українознавства. Впродовж

кінця 2017 – початку 2018 рр. с.н.с. відділу культурологічних досліджень, к.і.н. Ю. Буйських перебувала на стажуванні в міждисциплінарній науковій інституції Forum Transregionale Studien, м. Берлін (Німеччина). Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту, роботу у наукових бібліотеках м. Берлін, участь у наукових заходах, налагодження наукових контактів із місцевими дослідниками – антропологами і соціологами, які займаються східноєвропейською проблематикою.

З метою підтримки наукових комунікацій із закордонними науковими організаціями співробітниками відділом культурологічних досліджень було організовано та проведено другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему Imaginary Borderlands: ‘Othering’ and ‘Domestic Others’ on Post-Soviet Frontiers («Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських фронтах»), в якому взяли участь науковці з Польщі, Словаччини, Росії, Німеччини, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки і Японії (21–22 червня 2018 р.).

Також с.н.с. відділу культурологічних досліджень, к.і.н. Ю. Буйських була лектором на міжнародному заході. Лекція Religious Encounters on Polish-Ukrainian-Belarusian Borderlands: Current Anthropological Perspective.// “Borderlands Studies in East Central Europe and the Black Sea Region.” Center for Interethnic Relations Research in Eastern Europe, Kharkiv, Ukraine, Center for Governance and Culture in Europe at the University of St. Gallen, Switzerland. (27–30 липня 2018 р., м. Харків, Україна).

Країна партнер за алфавітом	Установа - партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати від співробітництва
Бельгія	Українська школа імені Ярослава Мудрого міста Брюссель, Бельгія	XI міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (29–31.03.2018р.)	Особисті контакти	Кошель Марія, учениця 6 класу (науковий керівник – Бондаренко Євгенія) конкурсною роботою – документальним фільмом «Моя маленька Батьківщина» виборола перемогу у номінації «Популяризація українознавства за межами України».
Велика Британія	Лондонська школа економіки	Другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «(«Уявне пограниччя: «іншування» та	Особисті контакти	Лекція професора факультету антропології Матійса Пелкманса на тему «Неоднозначність та ясність на грузинсько-турецькому кордоні», в якій розглянуто

		«свої чужі» на пострадянських фронтах» (21-22.06.2018)		практики примирення та діалогу у суспільстві на прикладі Кавказу.
Німеччина	Інститут європейської етнології Гумбольдтського університету Берліна, Німеччина	Другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «(«Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських фронтах»	Особисті контакти	Антрополог, доктор Йенс Адам був дискусантом на панелі «Гетеротопія та місто: "інші" простори в пострадянських містах» і увиразнив вагомість різномірного тлумачення традиційного поняття «топосу».
Німеччина	Міждисциплінарна наукова інституція Forum Transregionale Studien, м. Берлін	Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту “To the West of the Bug: Memories, Identities and Religiosities on Polish-Ukrainian Borderlands”, налагодження наукових контактів із антропологами і соціологами, які займаються східноєвропейською проблематикою.	Наукова програма Visiting Fellowship “Prisma Ukraine – Research Network Eastern Europe”	Буйських Ю. опрацювала бібліографічні позиції, доступні в бібліотеках м. Берлін, взяла участь у наукових заходах, налагодила контакти з колегами, які досліджують споріднену проблематику.
Польща	Ягеллонський університет в Кракові, фонд Королеви Ядвіги.	Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту і налагодження наукових контактів із польськими та європейськими фахівцями з історії України та українознавства	Наукова програма з підтримки науковців Центральної та Східної Європи	Шевченко Т. опрацювала велику бібліографічну базу Ягеллонського університету з історії України та українознавства, а також налагодила контакти з науковцями, які досліджують ранньомодерну історію України
Польща	Інститут соціальних досліджень ім. Роберта Зайонца, Варшавський університет	Другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «(«Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських	Особисті контакти	У доповіді професора соціології, директора Інституту Томаша Зарицького на тему «Новий дискурс пограниччя та його неоднозначність» було висвітлено

		фронтирах» (21-22.06.2018)		амбівалентність поняття «пограниччя» у сучасних культурологічних дослідженнях
Сполучені Штати Америци	Пенсільванський державний університет, м. Філадельфія	Другий міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «(«Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських фронтирах» (21-22.06.2018)	Особисті контакти	Професорка релігієзнавства, історії та антропології Кетрін Ваннер, як модераторка і дискутантка панелі на тему «Конструюючи нові ідентичності, переглядаючи радянські тягарі: від Центральної Азії до Східної Європи», наголосила на динамічному характері ідентичностей в сучасних умовах

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу про патентно-ліцензійну діяльність.

Впродовж 2018р. науковцями Науково-дослідного інституту українознавства розроблені та представлені для широкого загалу такі електронні освітні ресурси:

– **офіційний інтернет-сайт НДІУ**, який знайомить з різноплановою діяльністю Інституту та регулярно оновлюється. Кількість відвідувань сайта 48,104 тис. у 2018 р. із різних країн світу, скачано 239,54 ГБ, переглянуто 210 503 сторінок. Найактивніші країни-відвідувачі сайту: Україна, Франція, США, Росія, Туреччина, Канада, Велика Британія, Чехія, Китай;

– **інтернет-журнал відкритого доступу «Українознавство»**, на якому розміщені всі номери журналу. Інтернет-журнал є електронним аналогом друкованого часопису «Українознавство» – наукового фахового видання з історичних наук. Видання вміщує статті та матеріали українською мовою, присвячені історії і теорії українознавства, культурі, освіті, науці, в ньому публікуються праці українських та зарубіжних дослідників. Науковим доробком Інституту за 2018 р. є 4 номери часопису (78,36 ум. друк. арк.), статті з анотаціями трьома мовами – українською, англійською, російською та рефератом англійською. Всі номери викладено у відкритому доступі.

Журнал «Українознавство» представлено в наукометричних базах даних та індексах цитування:

Академія Гугл (Google Scholar) (<http://www.scholar.google.com.ua>)

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

(<http://www.nbuv.gov.ua>)

Наукова періодика України (<http://journals.uran.ua>)

Index Copernicus (<https://journals.indexcopernicus.com>)

Academic Resource Index ResearchBib

(<http://journalseeker.researchbib.com>)

Scientific Indexing Services (<http://www.sindexs.org>)

CiteFactor Directory (<http://www.citefactor.org>)

Universal Impact Factor (<http://www.uifactor.org>)

Eurasian Scientific Journal Index (<http://esjindex.org>)

Infobase Index (<http://infobaseindex.com/index.php>)

Cosmos Impact Factor (<http://www.cosmosimpactfa>

а також в реферативних базах: **Polish Scholarly Library** (бібліотека) <http://pbn.nauka.gov.pl> та Інституту проблем реєстрації інформації НАН України «Україніка наукова», електронні копії номерів часопису «Українознавство» передані на зберігання до електронного українознавчого контенту електронної бібліотеки «Наукова періодика України» Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. Постійно поповнюється новинами сторінка НДІУ в **Facebook**.

IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

Відділ освітніх технологій та популяризації українознавства змістовно наповнює та впроваджує українознавчу складову в системі освіти, здійснює заходи з популяризації наукових досліджень та національно-патріотичного виховання. Зокрема, впродовж 2018 року організовано та проведено:

XI Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Всеукраїнський конкурс есе для молодих науковців Всеукраїнський конкурс есе для молодих науковців. Тема цьогорічного конкурсу співзвучна з темою самих читань – «Економічний націоналізм як формула українського прориву».

Круглий стіл «Українська Центральна Рада: шлях від автономії до незалежності України» (25 січня 2018 р.).

Круглий стіл «Тризуб – державний символ України: від княжих часів до сьогодення» (22 лютого 2018 р.).

V Бандерівські читання «Місія України та національні інтереси в глобалізованому світі: візія націоналістів», приурочені 100-річчю проголошення незалежності Української Народної Республіки та 75-річчю першого великого бою Української повстанської армії. (9 лютого 2018 р.).

Публічну експертну дискусію «Від національного до державного: синьо-жовтий прапор в історії України ХХ ст. (до 100-річчя утвердження державної символіки України)» (13 березня 2018 р.).

Круглий стіл «Польсько-український конфлікт у роки Другої світової війни: міфи і факти» (12 липня 2018 р.).

VIII Всеукраїнська наукова конференція з міжнародною участю «Економічний націоналізм» в рамках теми «Ідеологія українського націоналізму на сучасному етапі розбудови Української держави». (12–13 жовтня 2018 р., м. Івано-Франківськ).

Другий міжнародний міждисциплінарний воркшоп Imaginary Borderlands: ‘Othering’ and ‘Domestic Others’ on Post-Soviet Frontiers ("Уявне пограниччя: «іншування» та «свої чужі» на пострадянських фронтах") відбувся у Києві з 21 по 22 червня 2018 р.

Історичний діалог «Роль Номана Челебіджіхана в історії кримськотатарського народу», присвячений 100-м роковинам безсудної страти ліворадикалами у Севастополі першого демократично обраного Таврійського муфтія та лідера кримськотатарського народу (20 лютого 2018 р.).

V Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Європейська інтеграція України: гуманітарно-правові та інституційні механізми», Вінниця, 6 листопада 2018 р.

X. Розвиток матеріально-технічної бази досліджень

НДІУ не закуповував унікальні наукові прилади та обладнання.

XI. Заключна частина

Зауваження та пропозиції до департаменту науково-технічного розвитку МОН України. Основні труднощі та недоліки в роботі НДІУ при провадженні наукової діяльності у 2018 р.

Щороку в процесі підготовки наукових проектів на конкурс виникають труднощі пов'язані з тим, що форма та критерії оцінювання не враховують специфіки українознавчих досліджень і в результаті проекти отримують низькі бали. Критерії та шкала оцінювання проектів наукових досліджень потребують перегляду, оскільки загальна кількість балів за розділом I «Змістовні показники» та розділом IV «Очікувані результати за тематикою проекту» складає 40 балів, а загальна сума розділу II «Наукометричні показники авторів проекту» та розділу III «Науковий доробок та досвід авторів за напрямом проекту» – 60 балів. Відповідно до зазначеної пропорції загальної кількості балів оцінюється не сам проект, а доробок авторів. Отже, заздалегідь створюються такі умови, за яких науковий проект, у складі виконавців якого є молоді науковці, що не мають індексу цитування та значного доробку, безсумнівно, не зможе отримати високі бали. Пріоритет надається лише тим проектам, виконавці якого мають високі наукометричні показники і науковий доробок. З метою удосконалення критеріїв експертизи наукових проектів пропонуємо таке:

- збільшити загальну суму балів розділу I «Змістовні показники» та розділу IV «Очікувані результати за тематикою проекту» до 60 балів;
- зменшити загальну суму балів розділу II «Наукометричні показники авторів проекту» та розділу III «Науковий доробок та досвід авторів» до 40 балів;
- розробити окремі критерії для прикладних та фундаментальних проектів наукових досліджень;

- критерії оцінювання мають врахувати галузеву специфіку наукових проектів;
- розробити для усіх пунктів шкалу з амплітудою від меншого до більшого показника;
- вилучити пункт, який зобов'язує експертів коментувати обґрунтованість фінансування проекту.

В.о. вченого секретаря

І. Й. Краснодемська